

RÓNAY TAMÁS

ORBÁN
UTÁN

EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2026

www.alexandra.hu • www.moobius.hu
www.europakiado.hu

ELŐSZÓ

Friss levegő

„Európa, Európa” – skandálta a tömeg 2026. április 12-én késő este a budapesti Batthyány téren, amikor Magyar Péter bejelentette a Tisza Párt győzelmét a parlamenti választáson.

Az eredmény – Orbán Viktor veresége – nem csak Magyarországon váltott ki erős érzelmeket. Kiváltképp Európában kísérték kiemelt figyelemmel a magyar országgyűlési választást,¹ mivel az Orbán-kormány az elmúlt tizenhat évben a jobboldali populizmus követendő mintája lett világszerte; különutasságával, oroszbarát és kerékkötő politikájával az uniós döntések legfőbb akadályozójaként híresült el.² A tét nagysága az utólagos nemzetközi reakciók gyorsaságából és számából is kiolvasható.

Nem gondolták ezt másképp a magyarok sem, akik egyfajta népszavazásként tekintettek a választásra – az Európai Unió vagy az orosz érdekszféra, a jogállam vagy a diktatúra között. Ahogy az ünneplő tömeg rendszerváltásként élte meg a voksolás kimeneteletét, úgy a világnak is üzenetértékkel bírt: a külpolitikában is rendszerszintű fordulat várható.

A könyv fejezeteiben arra keressük a választ, miből fakadt a leköszönő miniszterelnök, Orbán Viktor külföldi vonzereje; hogy vált mintává az európai populisták számára; miket vettek át tőle, és hogyan befolyásolhatja további sorsukat a Fidesznek a 2026. áprilisi magyar parlamenti választáson elszenvedett súlyos veresége. Megvizsgálva azt is, miként épített a Fidesz az elmúlt másfél évtizedben európai politikai hálózatot, és hogyan próbálta saját befolyását a határokon túl is kiterjeszteni.

ELVESZTETT VONZERŐ

Miközben a mérsékelt pártok a magyarországi fordulatot ünneplik, a populista politikai erők arra keresik a választ, miként törhetett meg Orbán Viktor varázsa. A könyvben végigkövetjük majd: rendre más és más magyarázatok születtek. Akadt olyan szereplő, aki szerint „Brüsszel beavatkozott a magyar választásba”. Mások szerint a magyar kormány túl közel került Oroszországhoz. Egy azonban biztos: a magyar modell európai nimbusza meggyengült. A legyőzhetetlenség mítoszának vége.

Az európai lapok az Orbán-éra több mint másfél évtizede alatt számos alkalommal tették fel a kérdést: hogy lehet Magyarország nemzetközi súlya olyan nagy? Gazdasági ereje ugyanis ezt nem magyarázza. A cikkek túlnyomó többsége negatív hangvételű volt ugyan a magyarországi demokratikus intézményrendszer folyamatos leépítése miatt, a magyar kormányt azonban ez cseppet sem zavarta. A negatív reklám is reklám, gondolták. A német, osztrák, francia lakosság egy kis része ugyanis elhitte azt, hogy Magyarország valóban Európa keresztény bástyája. Magyar kormánypárti politikusokat hívtak meg külföldi televíziós műso-

rokba, a műsorvezetők azonban sokszor nem voltak kellőképpen felkészülve, nem tudták rögvest megcáfolni a magyar politikus állítását, így ahelyett hogy a gyászos magyar viszonyokat mutatták volna be, éppen hogy teret adtak a propagandának.

Nem Orbán Viktor volt az első európai politikus, aki keményen beszélt a bevándorlásról, a nemzeti szuverenitásról vagy a liberális elit felelősségéről. Ez a fajta nyelvezet már korábban is jelen volt az európai populista jobboldalon. A magyar miniszterelnök vonzereje inkább arra vezethető vissza, hogy sok külföldi szövetségese szemében ő bizonyította be: egy nyugati országban is fel lehet építeni olyan rendszert, amely egyszerre központosítja a hatalmat, gyengíti a fékek és ellensúlyok rendszerét, állandó kultúrharcot folytat a „keresztényellenes”, „liberális”, „woke-párti” erők ellen, és közben újra meg újra választást nyer.

A sorozatos kétharmadok azt az üzenetet hordozták, hogy a politikai tér átrendezése, az állami erőforrások központosítása és a médiafölény kialakítása révén véget lehet vetni a parlamenti váltógazdaságnak, és évtizedekre hegemonia szerezhető a törvényhozásban. Több nyugati lap úgy értékelt, hogy Orbán „utat mutat” a nemzetközi populizmus számára: nemcsak beszélt az illiberális fordulatról, hanem kormányzati mintává is tette.³

Orbán Viktor tudatosan vállalta ezt a szerepet. 2014-es tusnádfürdői beszédében vázolta fel hosszú távú programját. Elmondta: Magyarországon „illiberális állam” épül. Bár politológusok már 2012-ben erre figyelmeztettek, akkori mondata azért vált emblematicussá, mert a külföldi jobboldali populisták számára azt jelentette, hogy a rendszerátalakításnak immár van egy sikeres,

választásokon legitimált és uniós tagság mellett is működő európai laboratóriuma.⁴

A magyar modell vonzereje ugyanakkor éppen azért volt problematikus, mert a választási fölény nem demokratikus versenyben alakult ki. A 2010 utáni médiatörvény, a médiahatósági struktúra átalakítása és a közmédia kormányzati befolyás alá vonása már korán megmutatta, hogy a Fidesz nem akar többé teret adni az ellenzéknek, hanem uralni akarja a médiateret. A Velencei Bizottság 2015-ben figyelmeztetett arra, hogy a hatáskörök koncentrációja, a politikai függetlenség hiányosságai és a pluralizmus gyenge védelme rendszerszintű problémát jelent Magyarországon.⁵

A külföldi választási megfigyelők többször is felhívták a figyelmet arra, hogy a parlamenti voksolás teljesen egyenlőtlen. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, azaz az EBESZ (Organization for Security and Co-operation in Europe, OSCE) Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (Office for Democratic Institutions and Human Rights, ODIHR) 2022-es jelentése szerint a szavazás technikai lebonyolítását nem lehet kifogásolni, de nagyon a kormánypárt felé lejt a pálya. Az Orbán-rendszer éppen ettől vált sok külföldi szemében egyszerre ijesztővé és irigylésre méltóvá: miközben kívülről nem tűnt tankönyvi diktatúrának, olyan látszatdemokráciává vált, amelyben a választási rendszer fennmaradt ugyan, de a torzított feltételrendszer miatt nincs valós politikai verseny.⁶

Az Európai Parlament 2022-ben már nem is tekintette Magyarországot teljes értékű demokráciának, hanem „választási autokráciának” minősítette; az Európai Bizottság 2025-ös jogállamisági

jelentése pedig azt rögzítette, hogy a médiapluralizmus, a közszolgálati média függetlensége és az állami hirdetések átlátható elosztása terén továbbra sincs érdemi előrelépés. Az emberi szabadságjogok helyzetének kutatásával foglalkozó amerikai Freedom House és a demokrácia állapotát országonként és évenként mérő, göteborgi központú V-Dem (Varieties of Democracy) kutatóintézet adatbázisai ugyanezt a lassú, de következetes demokratikus visszalépést írták le. A külföldi szélsőjobboldali és populisták jelentős része azonban a demokrácia leépítése ellenére csodálta Orbánt. A demokrácia védelme e pártokat cseppet sem érdekelte, csak a hatalom megszerzése. Ám a nyugati demokráciák többségében esély sem volt olyan választási rendszer kialakítására, amely több ciklus során is kétharmados többséget biztosít a kormányzó pártnak.⁷

A Fidesz sorozatos kétharmadai is hozzájárultak ahhoz, hogy Orbánt egyfajta populista mágusnak tartották az európai szélsőjobboldali pártok. A magyar miniszterelnök sok külföldi követője nem annyira a magyar gazdasági teljesítményt, nem is a kormányzati szakpolitikák minőségét irigyelte (nem is nagyon irigyelhette), hanem a Fidesz verhetetlenségének mítoszát.⁸

Összességében megállapítható, hogy a nyugati sajtó sokszor nem rendelkezett kellő tudással az itthon uralkodó viszonyokat illetően. Akadtak azért kivételek is. A magyarországi demokrácia leépítését mind nagyobb aggodalommal szemlélő német nyelvű sajtó érzékenyen reagált erre a folyamatra. A *Süddeutsche Zeitung* 2023 nyarán már arról írt, hogy a korábban sokáig elszigeteltnek tekintett Orbán egyre inkább „hőssé” és „példaképpé” válik az

egyre erősebbé váló jobboldali populisták szemében. A *Die Zeit* 2026 januárjában még erősebben fogalmazott: „Das Disneyland der Rechten” (A jobboldal Disneylandje) című cikkében azt írta, hogy az orbáni rendszer világszerte vonzza a jobboldali szereplőket az Alternatíva Németországért (Alternative für Deutschland, AfD) párttól a trumpista körökig.⁹

Még plasztikusabban mutatta ezt a helyzetet Alice Weidel budapesti látogatása 2025 februárjában. A *Der Spiegel* tudósítása szerint az AfD társelnöke Magyarországot „nagy példaképnek” nevezte, és úgy fogalmazott, hogy „Magyarország bástya az illegális migráció ellen”. Matteo Salvini, az olasz jobboldali populista Liga párt (Lega per Salvini Premier, LSP) elnöke, kormányfő-helyettes szintén példaképnek minősítette a magyar miniszterelnököt.¹⁰

Orbán jelentősége idővel túl is nőtt a példakép szimbolikus szerepkörén. Budapest a 2020-as évekre a nemzetközi jobboldali-populista hálózat egyik találkozóhelye lett. A *Reuters* 2022 elején arról írt, hogy Magyarország globális jobboldali populista szereplőket fogad, miközben Orbán újráválasztására amerikai konzervatívok, latin-amerikai vendégek és európai radikális jobboldali aktivisták is támogatói rendezvényekkel készültek. Ettől fogva már nemzetközi hálózatépítésről lehetett beszélni.¹¹

A folyamat csúcsának tekinthetjük a Patrióták Európáért (Patriots for Europe, PpE) képviselőcsoport megalakulását a 2024. júniusi európai parlamenti választást követően, amelynek létrejöttében komoly szerepe volt a magyar kormányfőnek. Andrej Babiš cseh kormányfő (akkor még a cseh ellenzék vezetője) Elége-

detlen Polgárok Akciója (Akce nespokojených občanů, ANO) és az Osztrák Szabadságpárt (Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ) közösen jelentette be az új szövetséget, majd rövid időn belül csatlakozott hozzá a spanyol Vox, a francia Nemzeti Tömörülés (Rassemblement National, RN) és más pártok is. A Patrióták Európáért létrejöttét jelezte, hogy Orbán a kontinens radikális jobboldalának egyik fő szervezőjévé vált.¹²

Ugyanakkor Orbán nemzetközi hálózatának építése idővel látványos ellentmondásokhoz vezetett. Miközben a magyar kormány saját politikáját gyakran a nemzeti érdekvédelem nyelvén írta le, a térségben több alkalommal is olyan szereplőkkel keresett együttműködést, akik korábban nyíltan magyarellenes politikát folytattak. Szlovákiában a diplomáciai kiszivárogtatások szerint a magyar kormány fontosnak tartotta a Szlovák Nemzeti Párt (Slovenská národná strana, SNS) parlamentbe jutását a 2020-as parlamenti választáson, noha a politikai erő hosszú ideig a szlovákiai magyarok jogainak korlátozását követelte. Romániában Orbán Viktor 2025 májusában George Simion mellé állt az elnökválasztási kampányban, holott az ultranacionalista Románok Egyesüléséért Szövetség (Alianța pentru Unirea Românilor, AUR) elnökének politikai pályája szintén erős magyarellenes konfliktusokra épült. Szerbiában pedig a magyar kormány által régóta támogatott Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) 2026 márciusában egy helyi választáson a Szerb Radikális Párttal (Srpska radikalna stranka, SRS) lépett koalícióra, noha annak múltja a vajdasági magyarok számára különösen súlyos örökség. Ezek a példák is azt mutatták, hogy az orbáni szövetségépítésben

az ideológiai és hatalmi szempontok sokszor fontosabbá váltak, mint a határon túli magyar közösségek szempontjai.

Orbán Viktor ugyanakkor egyre inkább világszintű hálózatot akart létrehozni, hiszen nemcsak az európai populista pártokkal kereste a kapcsolatot, hanem Donald Trumppal, Vlagyimir Putyinnal, vagy Javier Milei argentin elnökkel is. Jó viszonyra törekedett olyan, Európán kívüli vezetőkkel is, akik saját országukban a szuverenitás, a biztonság és a nemzeti identitás politikáját állították középpontba. E kapcsolatok közül különösen figyelemre méltó volt Benjámin Netanjahu izraeli miniszterelnökkel kialakított viszonya. Orbán hosszú éveken át Izrael egyik legbiztosabb uniós partnerének számított, amit izraeli lapok és volt diplomaták is azzal magyaráztak, hogy Budapest rendszeresen politikai mozgásteret adott Jeruzsálemnek az Európai Unión belül. Orbán bukása ezért Izraelben is komoly figyelmet keltett: az ellenzéki oldalon gyorsan felbukkant az a párhuzam, hogy ami Budapesten megtörtént, az a 2026 őszén esedékes izraeli választás előtt bátorító jel lehet. Erre utalt az is, hogy az ellenzéki vezető, Jaír Lapid az elsők között gratulált Magyar Péter győzelméhez, miközben izraeli elemzők már arról írtak, hogy Orbán távozásával Izrael elveszít egy fontos európai szövetségest.

Hasonló, bár más természetű kapcsolat fűzte Orbánt Recep Tayyip Erdoğanhoz. A magyar kormányfő hosszú ideje tudatosan törekedett jó viszonyra Ankarával, különösen a migráció, az energia és a regionális diplomácia terén; Orbán korábban egyenesen arról beszélt, hogy Erdoğan Törökországa nélkül nem lehet megállítani az Európába irányuló migrációt, a két ország pedig

később is stratégiai partnerségként írta le kapcsolatát. Orbán veresége a török ellenzék számára szintén szimbolikus jelentőséget kapott. A börtönben lévő volt isztambuli polgármester, Ekrem İmamoğlu úgy fogalmazott, hogy Magyarországon a remény győzött a félelem felett, és a magyar választók megmutatták: nincs legyőzhetetlen erős ember, ha az állampolgárok nem mondanak le a szabadságukról. Özgür Özel, a legnagyobb ellenzéki politikai erő, a Köztársasági Néppárt (*Cumhuriyet Halk Partisi*, CHP) vezetője pedig azt emelte ki, hogy a népakarat erősebb az egyszemélyi uralomnál.

Ezek a nyilatkozatok jól mutatják, hogy Orbán Viktor bukását egyes európai ellenzéki pártok saját küzdelmük lélektani megerősítéseként is értelmezték.

Orbán veresége az első komoly repedést jelenti az európai populizmus falán. Ez a kudarc jóval Magyarország határain túl is érezhető lesz, mert egy nemzetközileg is komoly figyelmet keltő politikai modell megrendüléséről van szó.¹³